

„Ha barokk zenéhez nyúlunk, merjünk fantáziadússá válni”

Zeneakadémista korában egyáltalán nem érdekelte a barokk zene, még Bach sem. Aztán hamarosan ő lett a hazai historikus zenélés egyik úttörője, mára ikonikus alakja. A koncertmesterként és szólistaként több kontinenst és számos országot megjárt hegedűművész ráadásul nem is fővárosi, hanem szombathelyi bázisából építette fel karrierjét – ami sosem élvezett prioritást az életében. A Liszt Ferenc-díjas Kalló Zsolttal beszélgettünk.

Néhány napja tért haza a Crescendo Nyári Akadémiáról. Milyen élményekkel gazdagodott Tokajban?

Rendkívül élveztem a fesztivált! Ha jól emlékszem, itt Magyarországon kb. 15 éve van jelen a rendezvény. Nekem ez volt a harmadik részvételem, és egyben az első alkalom, hogy végig ott voltam. Nem szeretek hosszú időre elutazni sehova. Elsősorban talán a megszokás miatt, hiszen három gyermeket neveltünk fel a feleségemmel – a legkisebb most 20 éves. Az egy hétnél hosszabb turnékat sosem vállaltam szívesen, hatalmas hiányérzetem volt, ha soká nem láthattam őket. Ugyanakkor az utazás mindennapos az életemben: Győrben heti két napon oktatok, az utóbbi időben pedig a budapesti Szent István Szakgimnáziumban is.

Az, hogy nem a fővárosban él, nem korlátozta a karrierjét akár szólistaként, akár együttesvezetőként?

Ha reális akarok lenni, akkor mindenképpen korlátozta. Személyesen azonban nem így élem meg ezt. Amikor ide költöztem, sokan riogattak, hogy ezzel a döntéssel elvágom az előttem álló fővárosi karriert. Persze tisztában voltam ennek a lehetőségével, de feleségemmel együtt a Zeneakadémia után mégis úgy döntöttünk, hogy vidéken szeretnénk kiteljesíteni az életünket. Az eddigi életpályámra visszatekintve nem vagyok biztos abban, hogy Budapesten jobb lehetőségeim adódtak volna.

A gyermekei is zenészek?

Mindegyikük tanult zenét, de egyikük sem lesz hivatásos muzsikus, amit kicsit fájó szívvel vettünk tudomásul, ugyanakkor teljesen megértjük a döntésüket. A tehetségük megvolt hozzá, de hiányzott belőlük a kellő fanatizmus. Bár ez kívülről talán rajtam és a feleségemen sem látszik – én például kitűnő szakmunkás voltam a három építkezésünk alkalmával, szerették a kőművesek, ahogy hoztam-vittem a maltot meg betont.

Megteheti ezt egy zenész? A hangszerjátékosok általában kínosan kerülnek az ilyenfajta munkát.

Többször nyilatkoztam már, hogy én nem a kezemmel hegedülök. Ez egy fontos eszközünk amire vigyázni kell, de a sportolásra és a munkavégzésre szintén figyelmet kell fordítanunk. Akinek nincs kellő fizikális ereje, az a hangszerjátékban is gyorsan el fog fáradni. Gyermekként én igen gyengécske voltam, ezért a zeneiskolában el is tanácsoltak a hegedüléstől, tehát fejlesztenem kellett az adottságaimat.

Úgy tudom, csak a Zeneakadémia után kezdett el barokk hegedűn játszani. Korábban mik voltak a terveid, milyen pályára készült?

A historizmus a középiskolás években és a Zeneakadémián egyáltalán nem vonzott. Sok olyan felvételt hallottam, amelyek számomra nem voltak meggyőzőek semmilyen szempontból. Amikor megismerkedtem a feleségemmel, sokat beszélgettünk, és kiderült: amit ő historizmusnak hív, az nálam a muzikalitásnak felel meg. Ekkor rájöttem, hogy

talán lehet ezt másképpen is csinálni, mint ahogyan én a felvételeken hallottam. Még Bach művei is kicsit távol álltak tőlem, hiszen olyan zenei felfogásban közölték őket, ami nem tette meggyőzővé számomra a darabokat.

Ínkább a romantikához vonzódtam, azt tudtam igazán megélni és átadni. Éppen ezért ma sem vagyok egy ortodox barokk specialista: Tokajba is két hegedűt vittem, és játszottam egy Bach-szonátát modern hangszeren is. Fontosnak tartom, hogy olyannyira ne specializálja magát az ember, hogy elzárkózzon a modern hangszertől, és a későbbi korok zenéjétől.

A Concerto Armonico volt egyébként az első együttes, ahol barokk hegedűt adtak a kezembe. Eleinte nem ment könnyen, egyrészt a hangszeremen kialakult abszolút-hallásomat nagyon zavarta, hogy a barokk instrumentumok alacsonyabb hangolásúak, másrészt a húrok és a vonó is teljesen máshogy működnek. Nem úgy szólalt meg a hangszer a kezemben, ahogy szerettem volna, de nyitottá váltam a barokk zenélésre. Spányi Miklós, Szűcs Péter és Máté Balázs személye garancia volt számomra arra, hogy ezt lehet jól is csinálni.

Önként szokott a modern hangszer mellett dönteni egy-egy fellépés esetén, vagy ez a felkéréstől függ?

Tokajban ezúttal én döntöttem így a körülményeknek megfelelően: az akusztika, a páratartalom, illetve a csembaló hangolhatóságának figyelembevételével jobbnak láttam a modern hangszeren való játékot. A barokk korban nagyon praktikusnak gondolkodtak a zeneszerzők, olykor még a hangszerek összetételén is változtattak egyik koncertről a másikra. Ezért fontos, hogy ha barokk zenéhez nyúlunk, merjünk fantáziadússá válni minden tekintetben. Persze a szabályok ismerete is rendkívül fontos. Ezért szorgalmazom azt, hogy mindenki próbálja ki a barokk hegedűt, és az ott szerzett élményt és tapasztalatot vigye át modern hangszerre. De azt sem tartom szerencsésnek, ha valaki túl hamar kezd el barokk hegedűn játszani, hiszen a modern hangszeren gyorsabban haladhat az ember, és olyan dolgokat is megtanulhat, amit később egy barokk hangszeren kamatoztathat.

Az ön életének fontos része a tanítás...

A muzsikálás mellett ez a másik hobbim. Már fiatal koromban is azt mondtam, addig fogom csinálni, amíg élvezem – mind a zenélést, mind a tanítást. Az egyik legfontosabb, amit a növendékeimnek igyekszem átadni, hogy virtuozitás nélkül még egy lassú tételt sem lehet előadni. Hiszen ez a szó nem azt jelenti, hogy gyorsan tudunk játszani, hanem, hogy képesek vagyunk gyors mozdulatokra. De persze annál fontosabb nincs az oktatásban, hogy a zenélés örömét és élményszerűségét közvetítsük. És persze, hogy inspiráljuk a növendékeket. Jó látni, amikor unottan jön be valaki az órára és röpködve távozik, mert nemcsak a feladatokat és terveket látja maga előtt, hanem a célt is. Az előadó-művészet céljának is ennek kéne lennie: közvetíteni azt

az üzenetet, amit számunkra a zene jelent. Ha belőlünk, előadókából nem árad az öröm, csak pusztán szépen muzsikálunk, annak vajmi kevés hatása lehet.

Azt mondta, addig járja ezt a pályát, amíg élvezi. Volt olyan pillanat az életében, amikor úgy érezte, abba kéne hagyni?
Persze. Van, hogy az ember kap egy furcsa kritikát, amit nem tud hova tenni. Vagy egy sértést, amiről tudja, hogy nem jogos. Akkor az ember önvizsgálatot tart. Vagy találkozik egy olyan növendékkel, akitől esetleg nem kapja vissza azt a fajta szeretet és tiszteletet, amit felé igyekszik nyújtani. Persze, ilyen van. De szerencsére nálam ezeknek is jó vége szokott lenni. Egy-egy hasonló élmény után megerősödve, fontos tapasztalattal gazdagodva tudok hozzá látni a munkához. Egy növendékemmel eleinte bőven voltak kellemetlenebb pillanataink az órákon, s végül az egyik legkedvesebb tanítványommá nőtte ki magát. A pedagógiában a türelem a legfontosabb. Ha azt érzik a növendékek, hogy végtelen a türelmünk, akkor a tudásuk és az erejük is meg tud sokszorozódni.

A kritika műfaja, illetve az arról alkotott vélemény igencsak megosztja a zenei életet. Ön ezek szerint fontosnak tartja?
Ez egy veszélyes terület. Talán az a baj, hogy olykor egyes kritikusok nem látják be, hogy mi, zenészek nagyon érzékenyek vagyunk. Igenis fontos nekünk a visszajelzés, és éppen ezért tudnak óriási sebeket ejteni. Persze előadó és előadó között ezen a területen is nagy különbség lehet. De én azért odafigyelek a kritikákra, mert még a rosszabbakban is találhatunk megfontolandó dolgot. Persze nem mindegy, hogy ki írja azt, és egy kritikusnak is lehetnek rossza napjai.

A Capella Savariával csaknem három évtizede ontják magukból a lemezeket. A '90-es évtized a CD aranykora volt, mára viszont teljesen kiment a divatból. Így is érdemes még felvételeket készíteni?

A cd-korong ideje valóban leáldozott, de mindenképpen érdemes hangfelvételt csinálni, hiszen az interneten folyamatosan keresik az újakat. A lemezek legfontosabb tulajdonsága az, hogy a jelenkor képét örökítik meg. Igaz, én nem szoktam meghallgatni a saját lemezeinket, egyszer végighallgatom, és aztán soha többet – esetleg a rádióban. De akkor is kicsit felizgat, nem tudom közben elengedni magam. Én muzsikálni szeretek, az adott pillanatban alkotni.

Az említett időszak alatt a historikus zenei felfogás és az ehhez kapcsolódó esztétikai követelményrendszer is átalakult. Tudatosan követték a változásokat?

Nem hiszem, hogy nálunk mindez tudatos lett volna. Mi elsősorban arra koncentráltunk, hogy az előadásunk megoldottsági szintje emelkedjen. A régi zene játszása ma sokkal jobb, fejlettebb, mint ezelőtt 20-25 évvel. A hangszereken való játék ma precízebb, pláne a fúvósokat

illetően. Az, hogy a mai felvételek jobbak, köszönhető annak is, hogy az eszközeink fejlődtek, és az elképzeléseink is sokat csiszolódtak.

Az ember folyamatosan, egész pályája során tanul. Kik voltak a mesterei, miután befejezte az iskoláit?
Azok a muzsikusok, akikkel együtt dolgoztam, és nagy hatással voltak rám. Zádori Mária mindig is példakép volt számomra: úgy szerettem volna hegedülni, ahogyan ő énekel. Szerettem volna magaménak tudni azt a kifejezőerőt, hajlékonyságot, kisugárzást, amit ő koncertről koncertre nyújtott. Vagy Nicholas McGegan karmester, akinek a habitusa, pozitív jelenléte minden jót kihoz az emberből, emellett pedig óriási tudás birtokosa. De nagy hatással vannak rám a kollégáim is, akik teljes odaadással játszanak mellettem nap mint nap.

Együttese, a Capella Savaria és az Authentique Quartet repertorája is Mendelssohnig, Schubertig terjed. Ön szerint ez fér bele a régi zene fogalmába?

Számomra ez a gondolkodásmódot jelenti, miszerint az adott szerzők korának hangulatában, és annak hangszerein idézzük fel a zenéket. Ez akár a 20. század elejéig is elmehet. Mi kamarazene-karként a klasszikánál, kora romantikánál nem fogunk továbblépni, de nincs emiatt hiányérzetem. Olyan kimeríthetetlen ez a repertoár is, hogy csak a töredékét tudtuk eddig érinteni. A kvartett is ez alapján működik, azzal a különbséggel, hogy nagy hangsúlyt fektetünk a méltatlanul elfeledett szerzők műveire. Bár a koncerteken az alaprepertoárból is válogatunk, a lemezeinkre kizárólag olyan szerzők műveit vettük fel, akikről valószínűleg még sosem hallhatott a közönség.

Ezeket a komponistákat önök kutatták fel?

Egy részüket mi, illetve zenetudós barátaink segítettek minket, irányt mutattak. Időnként olyan nevekre is rábukkanok, akikről még magam sem hallottam. Persze szem előtt kell tartani, hogy attól, ahogy valaki ismeretlen, még nem feltétlenül jó és érdemes a figyelemre – ahogy az ismert szerzőknek is vannak változó minőségű műveik. Szerettem kipróbálni ezeket a darabokat, és ha átmegy a mi szűrőnkön, akkor bátran tálaljuk a közönség elé.

Mik az együttesel a hosszabb távú tervei?

Én nem tudok nagyon hosszú távon gondolkodni. Nem is értem azokat, akik több évre előre terveznek, hiszen az élet nagyon komoly meglepetéseket tud okozni. Inkább örülök minden napnak, és az éppen előttünk álló lehetőségeknek. Nyilván nekünk is vannak lekötött koncertjeink márciusra, sőt 2020-ra is, de én ezektől mindig zavarba jövök. Valószínűleg a hitemből is fakad ez a gondolkodás: minden napnak megvan a maga gondja, ezért arra kell törekednünk, hogy ezen, a mai napon boldogok legyünk, és a közvetlenül előttünk álló feladatokat jól oldjuk meg.

2018/19 Bérleti hangversenyek

VASZY-BÉRLET

2018.
OKTÓBER 25. csütörtök
vezényel: Pál Tamás

2018.
DECEMBER 4. kedd
vezényel: Günter Neuhold (Ausztria)

a Szegedi Nemzeti Színházban, 19.30 órai kezdettel

2019.
JANUÁR 29. kedd
vezényel: Giuseppe Lanzetta (Olaszország)

2019.
FEBRUÁR 19. kedd
vezényel: Gyüdi Sándor

2019.
MÁRCIUS 26. kedd
vezényel: Dobszay Péter

2019.
MÁJUS 7. kedd
vezényel: Kovács János

FRICSAY-BÉRLET

2018.
NOVEMBER 6. kedd
G. Verdi: **Requiem**
vezényel: Gyüdi Sándor

2018.
DECEMBER 11. kedd
vezényel: Kovács János

a Szegedi Nemzeti Színházban, 19.30 órai kezdettel

2019.
FEBRUÁR 5. kedd
vezényel: Günter Neuhold (Ausztria)

2019.
MÁRCIUS 5. kedd
vezényel: Nimrod David Pfeffer
(Izrael, USA)

2019.
MÁRCIUS 19. kedd
vezényel: Pál Tamás

2019.
MÁJUS 28. kedd
vezényel: Medveczky Ádám

BÓNUSZ-KONCERTEK

a Dómban, 19.30 órai kezdettel

2019.
ÁPRILIS 26. és **ÁPRILIS 27.**

Rossini: **Stabat Mater**
vezényel: Gyüdi Sándor

DÉLELŐTTI HANGVERSENYEK

a Szegedi Nemzeti Színházban,
vasárnapokon 11 órai kezdettel

2018.
NOVEMBER 25.
TÁNC A ZENÉBEN
vezényel: Koczka Ferenc

2019.
JANUÁR 27.
ZENEKARI ABC
vezényel: Gyüdi Sándor

2019.
MÁRCIUS 10.
KIS KEZEK – NAGY MESTEREK
vezényel: Gyüdi Sándor

2019.
MÁJUS 19.
A VERSENYMŰ
vezényel: Gyüdi Sándor

CSOKIMATINÉ GYEREKEKNEK

a Kísszínházban, vasárnapokon 11 órai kezdettel
műsorvezető: Lukácsné Győző

2018.
NOVEMBER 11.
PARAFÓNIA ZENEKAR
vezényel: Gyüdi Sándor

2018.
DECEMBER 9.
NÉPMESE MAI HANGON
vezényel: Dobszay-Meskó Ilona

2019.
ÁPRILIS 14.
MESÉL A MUZSIKA
vezényel: Balogh Sándor

2019.
MÁJUS 12.
ZENÉS MESEJÁTÉK
vezényel: Somorjai Péter

SZEGEDI
SZIMFONIKUS
ZENEKAR

KLASSZIKUS HARMÓNIA

Bérletek és szólójegyek válthatók a Filharmónia Magyarország NKft. szegedi irodájában (Klauzál tér 7., tel: 62/425-260), vagy online a jegymester.hu oldalon. További programok és egyéb részletek: www.symph-szeged.hu